

Stefanus¹

Bob de Raadt²

(gehouden op 6 mei 2007, De Herberg, nr. 11 - Bob).

1. Inleiding:

Tijdens de voorbereiding van de preek over ‘Saulus en zijn bekering tijdens de reis naar Damascus’³ kwam ik natuurlijk ook de geschiedenis van Stefanus tegen. Het viel mij echter toen pas op hoe groot het hoofdstuk eigenlijk is waarin de rede/toespraak van Stefanus beschreven staat. Ik raakte nieuwsgierig wat Stefanus eigenlijk allemaal gezegd heeft en hoe daar op gereageerd is. Wat algemeen bekend is, is dat Stefanus zijn toespraak met de dood door steniging heeft moeten bekopen. En wie paste op de kleding tijdens de steniging van Stefanus? Dat was Saulus.

Vandaag sta ik stil bij de persoon van Stefanus, zijn functie binnen de christelijke gemeente te Jeruzalem en de inhoud van zijn toespraak.

Indeling van de preek:

- a. de aanstelling van o.a. Stefanus en zijn taak
- b. de talenten/capaciteiten van Stefanus
- c. de toespraak van Stefanus
- d. de verbondenheid van de Messias met de tempel
- e. de steniging en de dood van Stefanus
- f. toepassingen.

2. De aanstelling van de Stefanus en zijn taak (Hand. 6:1-15).

Er is gemor en gemopper onder de Grieks-sprekenden (discipelen) tegen de Hebreeën (de Hebreeuws-sprekenden). Zij voelen zich achtergesteld, want “*hun weduwen werden bij de dagelijkse verzorging verwaarloosd*”. Zij worden tevreden gesteld, doordat er uit hun midden zeven broeders, “*die goed bekend moeten staan*”, “*die vol van Geest en wijsheid zijn*”, gekozen kunnen worden. Stefanus is één van degenen die gekozen wordt en hij krijgt de taak om als diaken de gemeente te dienen, d.w.z.: dagelijks op de weduwen en de behoeftigen te letten. Het aantal discipelen groeit en het woord van God breidt zich uit. Zelfs een grote groep van priesters komt tot geloof. Bijzondere tijden! Maar er is ook tegenstand en die komt uit verschillende hoeken.

Stefanus krijgt al gauw te maken met tegenstanders:

- Libertijnen: dit zijn vrijgelatenen, voormalige Joodse slaven, die door de Romeinse heerser Pompeius⁴ als slaaf meegevoerd waren naar Rome en die later weer vrijgelaten zijn.
- Cyreneërs: de plaats Cyrene lag in Noord-Afrika. Een bekende plaatsgenoot is: Simon van Cyrene (Marcus 15:21), degene die het kruis van Jezus moest dragen.
- Alexandrijnen⁵: Alexandrië is eeuwenlang de hoofdstad van Egypte geweest, voordat Caïro de hoofdstad werd. In deze stad was een grote Joodse kolonie. Verder is deze stad

¹ Hand. 6:5, 8vv; 7:59, 8:2; 11:19; 22:20 (*Concordantie* – Dee & Schoneveld; Baarn: Bosch & Keuning, 1971; pag. 404).

² Voor een overzicht van publicaties: zie op: www.sgdienstenverlening.nl > De Herberg > Bob de Raadt of mail naar: b.deraadt@erasmusmc.nl

³ Bob de Raadt (2007) – *Van Saulus naar Paulus*; Herbergevangeliëdienst nr. 127; op 11 maart 2007.

⁴ Pompeius was een groot Romeins strateeg en heerser. <http://nl.wikipedia.org/wiki/Pompeius>

beroemd om de omvangrijke bibliotheek die zij vroeger bezat. Helaas is deze buitengewone verzameling boeken verloren gegaan. Bekend is de Joodse filosoof Philo⁶ van Alexandrië die leefde van 20 voor Chr. tot ongeveer 40 na Chr.

- Joden uit Cilicië en Asia: Cilicië⁷ lag in het oosten van Klein-Azië, de plaats waar Saulus (de latere Paulus) vandaan kwam. Asia is het gebied in het westelijk deel van Klein-Azië, waar o.a. de havenstad en het handelscentrum Efeze lag.

De tegenstand komt van mensen die met een andere cultuur te maken hebben gehad, andere filosofieën hebben gehoord en andere ideeën omtrent het 'goddelijke in de mens' hebben overgenomen. Dat botst met het 'mensbeeld van God t.a.v. de mens'. Sommige Joden probeerden het Griekse denken te mengen met de Joodse Wet en dat is een ongelukkige combinatie. In het Grieks-Hellinistische denken staat de mens centraal en in het Joodse geloof: Jahwe, God, de Here, de Almachtige.

3. De talenten en capaciteiten van Stefanus.

Om er een aantal te noemen die opgeschreven staan:

- “.. een man vol van geloof en Heilige Geest..” (Hand. 6:5).
- kon “redetwisten” en discussiëren, terwijl anderen (opponenten) niet bij machte waren “de wijsheid en de Geest, waardoor hij sprak, te weerstaan” (Hand. 6:10). Hij was goed van de tongriem gesneden.
- was “vol van genade en kracht” (Hand. 6:8). Hij was overtuigd van de verzoening door Christus en dat gaf hem energie.
- deed “wonderen en grote tekenen onder het volk” (Hand. 6:8).
- “had het gelaat van een engel” (Hand. 6:15).
- Hij is “een getuige” (Hand. 22:20).

4. De toespraak van Stefanus (Hand. 7:2-53)⁸.

⁵ Zie op: http://nl.wikipedia.org/wiki/Bibliotheek_van_AlexandriA ; Joodse gemeenschap in Alexandrië; zie op: http://nl.wikipedia.org/Joodse_gemeenschap_in_AlexandriA De bibliotheek werd aan het begin van de derde eeuw voor Christus gesticht door Ptolemeus II en gold als internationaal studiecentrum. Zie ook: <http://nl.wikipedia.org/wiki/AlexandriA> en <http://home.hetnet.nl/~arjan26/vertalingen/oorsprong.htm> : “*Vershil tussen Antiochië en Alexandrië*”.

⁶ Philo van Alexandrië vervulde een leidende positie binnen de Joodse gemeenschap van Alexandrië; kwam uit een aanzienlijke familie. Hij probeerde in zijn gedachtegoed het Joodse en het Griekse denken bij elkaar te brengen: het zogenoemde ‘hellinistische Jodendom’; daardoor was zijn filosofie omstreken. Hij probeert daarin voor te stellen dat de mens de mogelijkheid heeft om een ‘Eerstgeborene’ te worden. Ik versta dat als gelijkwordend aan Christus, de Eerstgeborene. De evangelist Johannes wijst op de unieke en onvervangbare positie van de enige, echte Logos: Jezus Christus, de Opgestane Heer en Verlosser, het Levende, vleesgeworden Woord. Zie het begin van het Johannes-evangelie. Verder is van Philo een verdere uitwerking bekend van het geschrift ‘*Brief van Aristeas*’ uit de tweede eeuw voor Christus. Ook de Joodse geschiedschrijver Josephus en later de tot het christelijke geloof bekeerde Justinus (de Martelaar) hebben deze brief bewerkt/uitgewerkt. Zie op: http://nl.wikipedia.org/wiki/Brief_van_Aristeas; http://nl.wikipedia.org/wiki/Philo_van_AlexandriA . Op www.worldexplorer.be/philo_van_Alexandrie.htm wordt geschreven dat Philo leefde van 25 v. Chr. – 45 n. Chr. Op deze site wordt nader op zijn leven en werk ingegaan, o.a. over de delegatie die hij leidde naar keizer Caligula om voor de Joden ontheffing te vragen om deze keizer goddelijke eer te moeten bewijzen.

⁷ <http://nl.wikipedia.org/wiki/CiliciA>

⁸ F.F. Bruce geeft de volgende driedeling van de speech van Stefanus:

- a) De patriachale periode (Abraham/aartsvaders), Hand. 7:2-16
- b) Mozes en de Wet (Hand.7: 17-43)
- c) De tabernakel en de tempel (Hand. 7:44-50).

Ik vind dit een bijzondere toespraak omdat er zoveel aspecten in genoemd worden. Eigenlijk teveel om tijdens deze meditatie volledig te behandelen.

Stefanus wordt ervan beschuldigd dat hij lasterlijke woorden tegen Mozes en God gesproken heeft. Hij wordt voor de Raad geslept. De beschuldiging luidt: *“Deze mens spreekt onophoudelijk lasterlijke woorden tegen deze heilige plaats⁹ en de wet, want wij hebben hem horen zeggen, dat deze Jezus, de Nazoreeër, deze plaats zal afbreken¹⁰ en de zeden¹¹ veranderen, die Mozes ons heeft overgeleverd”*.

Na enige tijd vraagt de hogepriester aan Stefanus of dit juist is. Dan begint Stefanus zijn machtige toespraak. Hij verwijst naar de 'God der heerlijkheid'¹².

Deze God is verschenen aan Abraham en Stefanus vertelt de geschiedenis van Abraham: Haran, de kinderloosheid, de belofte van nakomelingen, het verbond der besnijdenis enz.

Hij vertelt over Izak, Jakob, de aartsvaders¹³, die uit jaloersheid Jozef verkochten naar Egypte toe.

Jozef – *“God was met hem”* - ontving genade en wijsheid tegenover de Farao.

Hij vertelt de geschiedenis van Mozes: zijn geboorte, zijn opvoeding en scholing *“in alle wijsheid der Egyptenaren”* en Mozes was *“machtig in zijn woorden en werken”*.

Opvallend vind ik de vergelijking tussen Mozes en zijn opmerkingen t.a.v. Jezus Christus, de Messias. Hand. 7:23-28 vertelt de geschiedenis van Mozes die na lange tijd onder zijn eigen volk komt. Hij ziet een ruzie tussen een volksgenoot en een Egyptenaar. Mozes beschermt zijn volksgenoot door de Egyptenaar neer te slaan. Mozes hoopt door deze actie, dat *“deze broeders zouden inzien, dat God hun door zijn hand verlossing wilde geven, maar zij zagen het niet”*. Toen Mozes de volgende morgen terugkwam, was dezelfde Joodse man aan het vechten met een andere Jood. Mozes zei: *“Mannen, gij zijt broeders, waarom doet gij elkaar onrecht?”* Hij kreeg toen de volgende reactie te horen: *“Wie heeft u tot **overste en rechter** over ons aangesteld?”* Deze Mozes wordt door het volk verloochend; hetzelfde gebeurde met de Messias, de Gezalfde. Vergelijk dit met Marcus 11:28: *“Krachtens welke bevoegdheid doet Gij deze dingen? Of wie heeft U de bevoegdheid gegeven om deze dingen te doen?, aldus een vraag van de overpriesters, schriftgeleerden en de oudsten. Stefanus stelt Mozes in dit gedeelte voor als een type van Jezus. Het verloochenen van beide leiders geldt als een patroon van het Joodse volk. Deze analyse wordt Stefanus niet in dank afgenomen.*

Terug naar Mozes: het verhaal gaat verder: de brandende braamstruik, de uittocht van het volk uit Egypte, Mozes die de Wet op de berg Sinaï ontvangt (de twee stenen tafelen) en dat deze Mozes door het volk wordt afgewezen.

Tijdens de toespraak spreekt Stefanus over de afgodendienst van het Joodse volk en dus ook over hun ongehoorzaamheid, dat zij niet de Here zoeken en dienen. Dat is nog altijd de wens van de Here God: dat het volk Hem toejuicht en dient en dat Hij God voor hen kan zijn. Nee, het volk zoekt weer zichtbare goden, zoals het 'gouden kalf'¹⁴ in de woestijn, dat Aäron bouwde voor het

Bron: Bruce (1954; p.144) – *The Book of Acts* – Grand Rapids, Michigan.

⁹ Dat is de tempel; zie Hand. 21:28, 1 Kon. 8:29 (“.. mijn naam zal aldaar zijn..”) en Nehemia 1:9 (“... brengen naar de plaats die Ik verkoren heb, om daar mijn naam te doen wonen”).

¹⁰ Zie Matth. 26:59-66; Marcus 14:58 en Johannes 2:19v.

¹¹ Bijv. de besnijdenis (Genesis 17:10; het uiterlijke verbond)

¹² Zie: Psalm 29:3

¹³ De aartsvaders zijn : Abraham, Izak, Jacob en Jacobs zonen (Juda, Ruben, Jozef e.a., ofwel de twaalf stamhouders).

¹⁴ Exodus 32:1 – Ex. 33:11.

volk. Stefanus neemt als voorbeelden (:42) de dienst aan Moloch¹⁵ (“*dat het volk zijn tent¹⁶ gedragen heeft*”) en aan de god Rompha¹⁷ (dat zij “*de ster van deze god afgebeeld en aanbeden hebben*”).

In de woestijn is Jahwe aanwezig in de ‘tent der getuigenis’, de tabernakel, de tent der samenkomst, de voorloper van de tempel, het huis dat Salomo bouwde.

Zo loopt Stefanus door de geschiedenis van het Joodse volk; een geschiedenis die hen ongetwijfeld bekend in de oren klinkt. Het verschil is dat Stefanus het volk en de schriftgeleerden in herinnering brengt wat de profeet Jesaja gezegd heeft (Jesaja 61:1):

“*De Allerhoogste echter woont niet in wat men met handen maakt*”, maar “*De hemel is Mij ten troon, en de aarde een voetbank mijner voeten*”. Met andere woorden: de Here woont niet per sé in een tempel, door handen gemaakt. Bovendien heeft de Here alles gemaakt. Het volk gaat uit van een zichtbare tempel. De Here God gaat er uiteindelijk vanuit dat het hart van de mens een tempel vormt voor de aanbidding van God en van Jezus.

Dan volgt vlijmscherp de analyse van Stefanus:

- “Hardnekkigen en onbesnedenen van hart en oren
- gij verzet u altijd tegen de Heilige Geest
- u en uw vaders hebben de profeten vervolgd
- zelfs degene die de ‘Rechtvaardige¹⁸’ heet, hebt gij verraden en vermoord!

5. De relatie tussen de Messias en de tempel:

Wat ook in dit tekstgedeelte naar voren komt is de uitspraak “dat Jezus deze heilige plaats zal afbreken”. Wat hebben Jezus en de tempel met elkaar te maken? Allereerst gaat het in Hand. 6 om een aanklacht tegen Stefanus. Maar het slaat ook terug op een uitspraak van Jezus. Kijk maar naar de volgende tekstpassages:

- Matth. 26:61: Jezus is voorgeleid voor de Hoge Raad. “*Maar ten laatste traden er twee op, die verklaarden: Deze heeft gezegd: Ik kan de tempel Gods afbreken en in drie dagen opbouwen*”. Jezus antwoordt niet op deze beschuldiging. Zie ook Marcus 14:58-59.
- Joh. 2:19: “*Jezus antwoordde en zeide tot hen: Breekt deze tempel af en binnen drie dagen zal Ik hem doen oprijzen. (21) Maar Hij sprak van de tempel zijns lichaams (22) hetgeen later door de discipelen herinnerd wordt, dat Hij dit gezegd heeft*”. Jezus verwijst naar zijn lijden, sterven en de opstanding uit het graf, na drie dagen. Dat werd niet begrepen door het Joodse volk.

Dat blijkt ook uit een ander moment:

> Joh. 10:22-39. Jezus is tijdens het Vernieuwingsfeest¹⁹ in de tempel. “En Jezus wandelde in de tempel, in de zuilengang van Salomo”. De Joden willen weten of Hij de Christus is. Jezus zegt

¹⁵ Zie op: <http://www.xenos.org/classes/papers/aneidola.htm> : Idolen of (af)goden in het oude Midden-Oosten.

¹⁶ D.w.z. de tabernakel van Moloch; <http://bible.cc/acts/7-43.htm> Moloch wilde gediend worden met kinderofters. (zie: Jes. 32:35, 2 Kon. 23:10). Moloch betekent ‘koning’ en hij was de hoofdgod der Ammonieten. Werd ook wel Milkon genoemd (Jer. 49:1,3; 1 Kon.11:5)

¹⁷ Rompha wordt soms ook met andere namen genoemd: Remfan, Rhemphan, Rephan. Het was een heidense, Egyptische god of idool. <http://net.bible.org/dictionary.php?word=Rephan> (2005); tekst komt uit Amos 5:25, 26: *Hebt gij Mij slachtoffers en spijsofters gebracht in de woestijn, veertig jaar, huis Israëls (26) en tevens gedragen Sikkut, uw koning, en Kewan, uw stergod, uw beelden die gij u gemaakt hebt? (27) Dus zal Ik u in ballingschap voeren – voorbij Damascus - zegt de Here, wiens naam is God der heerscharen*”. Zie in: *Smith’s Bible Dictionary*: www.searchgodsword.org/dic/sbd/view.cgi?number-T3630

¹⁸ verwijzing naar Jezus Christus, de naam voor de Messias; zie 1 Petrus 1:10.

daar: “Ik en de Vader zijn één”. De kern van de komst van de Verzoener. Jezus verwijst naar de vele goede werken die Hij hen heeft doen zien. Het volk wil Hem stenigen, maar Hij ontkomt uit hun handen.

Stefanus wordt ook beschuldigd dat hij gezegd heeft, “dat deze Jezus deze plaats zou afbreken”. Dat is de aanklacht tegen hem.

Jezus en de tempel vormen samen een boeiend onderwerp, dat ik misschien in een volgende preek nog eens nader zal uitwerken.

6. De steniging:

In Handelingen 7:54-60 volgt het verhaal van de steniging²⁰ van Stefanus. Met deze daad overtreden de Joodse volksgenoten de Romeinse wet. Het was aan de Romeinen voorbehouden om recht te spreken en het vonnis uit te voeren. De Joden nemen hier echter het recht in eigen handen, als Stefanus gezegd heeft: “Zie, ik zie de hemelen geopend²¹ en de Zoon des mensen, staande ter rechterhand Gods’. Een directe open zichtbare lijn: een open hemel. Stefanus ziet een open Bovenkant en hij straalt! Wat moet dat geweldig zijn, oogcontact te hebben met de Zoon des Mensen.

Stefanus wordt gedood om wat hij vertelde. Hij zag de Hemel open en hij getuigde van God en Jezus Christus.

7. Toepassing(en): gebeurtenissen die bij het thema van de dienst passen (want ook in onze tijd is getuigen van de liefde van Jezus Christus niet zonder risico):

- Tijdens de voorbereidingsperiode van deze preek zag ik een uitzending van ‘*Andere tijden*’ over de Amerikaanse Baptistendominee Martin Luther King. Bezig zijnde met het onderwerp ‘Stefanus’ zag ik een overeenkomst tussen beiden. De laatste woorden van Stefanus doen mij denken aan de toespraak van King, die hij een dag voor zijn dood (4 april 1968) uitsprak: “I’ve been on the mountaintop. Mine eyes have seen the glory of the coming of the Lord etc.”. Maarten Luther King is voor mij nog altijd een inspirerend persoon, een begaafd redenaar van wie ik een aantal boeken heb gelezen²² en die op zijn manier geprobeerd heeft het christelijk geloof handen en voeten te geven d.m.v. geweldloze weerbaarheid en geweldloos verzet. Hij probeerde voor de Amerikaanse gemeenschap recht te doen²³.
- Heb je het over de Amerikaanse samenleving en cultuur dan denk ik - mede door de recente schietpartij op de technische universiteit Virginia Tech, op 16 april 2007 (Blacksburg, USA) – aan het verhaal van Cassie Bernall (06-11-1981 t/m 20-04-1999). Zij werd in 1999 in de bibliotheek van haar school Columbine High School doodgeschoten, toen zij op een vraag of zij in God geloofde: “Ja!” zei. 12 Andere medescholieren vonden bij die schietpartij door de 2

¹⁹¹⁹ Het feest van de vernieuwing van de tempel werd gevierd ter herinnering aan het feit dat Judas de Makkabeeër 168 v. Chr. de door Antiochus Epifanes ontwijde tempel had hersteld. Verhaal staat in *Makkabeeën*, in de Apocriefe boeken.

²⁰ Zie aantekening van Van Unnik in deel 8 *Bijbel met kanttekeningen* pag. 27, aantek. 7.

²¹ Matt. 3:16, Joh. 1:52, Openb. 4:1.

²² *Rosa stond niet op, geweldloze opstand in Montgomery* (Ten Have, Amsterdam, 1958; Carillon-reeks nr. S8) en *Waar gaan wij heen? Chaos of gemeenschap?* (Uitg. Van Loghum Slaterus, Arnhem, 1968).

²³ Uitzending van ‘*Andere tijden*’ op 15-03-2007.

aders ook de dood. Op internet zijn een aantal sites aan haar en haar geloof gewijd²⁴. Michael W. Smith schreef een liedje over deze gebeurtenis: 'This is your time'²⁵.

- Ik denk daarbij aan recente²⁶ aanvallen op christenen of aanslagen op christelijke organisaties.
 - > Iemand van een zendingsorganisatie werd ontvoerd en de familie vreesde voor zijn leven. Wereldwijd werd opgeroepen om voor hem te bidden. Na een paar dagen werd hij vrijgelaten, terwijl dat eigenlijk volgens de kidnappers niet de bedoeling was geweest. Zij hadden hem willen doden. De christelijke hulpverlener had angstige dagen meegemaakt en was blij te leven. Hij had zelf ook gevreesd voor zijn leven. Hij vertelde na afloop dat de gijzelnemers hem niet hadden kunnen doden, omdat zij een sterke macht voelden, die hen weerhouden had om hem te doden. De hulpverlener dankte voor de wereldwijde gebedssteun, want hij geloofde dat het gebed die sterke macht was geweest.
 - > Ik denk aan een recente aanslag op een christelijke boekwinkel in Gazastad, waarbij een bewaker werd ontvoerd en in elkaar geslagen. Aan de winkel ontstond grote materiële schade.
 - > Ik noem hierbij de dood van drie christenen, die werkten in een Bijbeluitgeverij in de Turkse stad Malatya. Zij werden eerst gemarteld en daarna vermoord (de keel werd doorgesneden). Zij waren al eerder bedreigd en er waren demonstraties voor de deur geweest. Een van de ouders sprong in paniek het raam uit^{27 28}.
 - > Op de Filipijnen werden 7 christenen onthoofd²⁹.

Dit op een rijtje gezet kan bezinning op christen-zijn in deze wereld en de lijdende kerk geen kwaad. De vraag komt naar voren of wij als hedendaagse christenen zouden willen en kunnen lijden in de naam van Christus. Zijn wij daarop evt. voorbereid? In dit kader moest ik denken aan het bekende gedeelte uit Efeze 6: over de 'geestelijke wapenrusting'. Recent verscheen een themanummer over 'geestelijk strijd'³⁰.

- Van Stefanus wordt verteld dat hij wonderen en grote tekenen deed. Ik heb gehoord over recente genezingen.³¹

²⁴ www.solcon.nl/langeveld/keerpunt/b/bernell-cassie-moord.htm, http://nl.wikipedia.org/wiki/Cassie_Bernall, www.cassierenebernell.org, www.cassiebernell.com, home.columbus.rr.com/drg/cassie Haar moeder schreef later het boek: 'Cassie zei Ja' – Misty Bernall, Uitg. Ark-boeken; ISBN 9033813513. Zie ook: www.keerpunt.net

²⁵ DVD Michael W. Smith 'The bigger picture'; www.michaelwsmith.com

²⁶ Berichten in de krant *Nederlands Dagblad* gedurende de afgelopen weken/maand.

²⁷ Ned. Dagblad, 21-04-2007: 'Niet verrast door moord, wel ernstig geschokt' en 'Slachtoffers Turkije eerst mishandeld; pag. 13. Wat geloofsgenoten het meest schokt, is "het beestachtige" van de moord. Een echtgenote van één van de vermoorde christenen zegt: "Mijn man is gedood omdat hij hield van Jezus. Ik vergeef degenen die mijn man hebben vermoord. Dat is wat Jezus van ons vraagt". Zie ook in Ned. Dagblad, 20-04-2007: 'Moord past niet bij Islam' Opnieuw arrestaties na moord in bijeldrukkerij Turkije; pag. 8.

²⁸ Reconstructie door het Martin Bucer Seminarie in Bonn, Duitsland heeft uitgewezen, dat de ouders met voorbedachte rade te werk zijn gegaan. De afgelopen maanden hebben zij zich voorgedaan als "belangstellenden voor het christelijke geloof", wetende dat de werkers in de christelijke uitgeverij Zirve christenen/bekeerde moslims zijn. Van het gegroeide vertrouwen hebben de ouders misbruik gemaakt. Op de dag van de aanslag hebben zij de werkers overvallen, vastgebonden en toen de politie kwam hen gedood. Daarbij hebben zij de Koran toegepast conform Soera 8:12: de vingertoppen waren afgesneden en de keel doorgesneden. *Ned. Dagblad*, 02-05-07, pag. 2. Het artikel meldt verder dat de weduwe van één van de vermoorde christenen (haar naam is Susanne Geske) steun en bewondering heeft gekregen door haar opmerking dat zij "de ouders vergeven heeft, zoals Jezus Christus zijn moordenaars vergeven heeft".

²⁹ Ned. Dagblad, 21-04-2007, pag. 5.

³⁰ *De Oogst*, nr. 824, april 2007; www.deoogst.nl

³¹ - Dankbaarheid en verlegenheid na genezingen; *Ref. Dagblad*, 31-03-2007;

- *E.O. Visie*: Worstelen met een wonder; geschreven door Gert-Jan Schaap, nr. 17; pag. 72-75.

- www.eo.nl/hetelfdeuur (13-04-2007); www.deochtenden.nl (02-04-2007)

- Naast verhalen van recente genezingen is er ook nog altijd sprake van situaties van: lijden, pijn, verdriet en afscheid nemen. Ik denk aan Laura en haar ouders. Ik heb bewondering voor deze ouders en wat zij jarenlang voor hun gehandicapte, bedlegerige dochter hebben gedaan. Veel medische problemen, soms maandenlange opnames op de Intensive Care, een uitgebreide groep mensen over de vloer voor de verpleegkundige thuiszorg, soms weinig tijd voor elkaar als echtpaar, intensieve geloofsvragen (De Raadt, 2006), ethische dilemma's, de continue vraag of zij genoeg aandacht kunnen besteden aan de andere kinderen in het gezin, contact met diverse instellingen en het bijbehorende regelwerk. Zorgzame, actieve ouders. En Laura? Zij is een kind dat vaak lacht. Zij heeft haar eigen humor; kan lachen als er iets fout gaat, geniet van het contact met mensen om haar heen. En die personen genieten op hun beurt weer van het zonnige karakter van Laura. Kortgeleden is zij overleden en ben ik bij ouders thuis op rouwbezoek geweest. Daar las ik het volgende gedicht dat ik van de ouders nadien toegestuurd heb gekregen.

Gedicht, met dank aan Ingrid Steenbeek³²: een brief van God de Vader aan Zijn kind:

Zo kostbaar

*Je bent zo kostbaar in Mijn ogen,
niemand is aan jou gelijk
Ik heb je lief, Ik ben bewogen
telkens als Ik naar je kijk.
Ik ben gelukkig, Ik ben Vader
van een heerlijk, prachtig kind,
jij bent Mijn allermooist bezit
dat is wat Ik, jouw vader, vind.*

*Je bent zo kostbaar in Mijn ogen
echt, Ik kan mij niet vergissen,
met alles wat er bij jou hoort
wil Ik geen stúkje van jou missen.
Ik ben gelukkig als jouw Vader,
je bent Mijn eigendom, van "mij"
en niemand kan je van Mij stelen
oh wat maak je Me toch blij.*

*Je bent zo kostbaar in Mijn ogen
want Ik zie in jou een schat,
wist je dat jij door Mij bewaakt wordt,
dat je zóveel waarde had?
Ik heb je op een heel mooi plekje
in Mijn zonneschijn gezet
en 'k wil dat ieder die voorbij komt
heel speciaal op jou, kind, let.*

³² www.ingridsteenbeek.nl

*Je bent zo kostbaar in Mijn ogen
jawel, gewoon zoals je bent,
je bent een parel, mooi en schoon
wat ben Ik blij dat je Mij kent.
Was je voorheen nog in de handen
van de vijand, ruw en wreed,
bij Mij ben je voor altijd veilig
Ik wil graag dat je dát goed weet.*

*Je bent zo kostbaar in Mijn ogen,
je bent een kunstwerk van Mijn hand,
en ook al is er wat beschadigd,
Ik sta toch áltijd aan jouw kant.
Je moet de glans zien in Mijn ogen
telkens als Ik naar je kijk,
je hebt Mijn hart zo diep bewogen,
jij bent zó kostbaar, je maakt Me rijk!*

Een kostbaar gedicht dat moeder vaak voorgelezen heeft en waar Laura enorm door getroost werd.

8. Wat spreekt mij aan in de persoon van Stefanus?

Allereerst werd ik verrast door de lange, diepgaande redevoering van Stefanus. Dat was ik mij eigenlijk niet bewust. Verder valt mij op wat voor uitgebreide kennis hij heeft van de geschiedenis van het Joodse volk. Hij maakt een scherpe analyse omtrent de plaats van de Joodse Wet (van Mozes) en het verlossende werk van Jezus Christus, de Zoon van God. Dat was een brug te ver voor de priesters en de schriftgeleerden. Uiteindelijk wordt het getuigenis van Stefanus hem fataal. Hij ziet echter zijn Heer en zijn gezicht straalt bij dat aangezicht. Misschien bijna onraakbaar, ook al vallen de stenen op hem. Geloof en lijden komen in het leven van Stefanus samen. Zoals de Here Jezus hem voorging. Ik bewonder Stefanus om de overtuigingskracht waarmee hij de geschiedenis van het Joodse volk verbond met de taak van de Zoon van God. Wat een getuigenis en wat een inzicht; om stil van te worden. En wat een overgave, ondanks de onrechtvaardige daad van de schriftgeleerden (alleen de Romeinen kwam het recht toe om een doodvonnis te vellen en dus om het vonnis uit te voeren. In de situatie van Stefanus gaat het om een steniging) om op indrukwekkende manier de dood tegemoet te treden. Hij is één en al vertrouwen, ziende (letterlijk) op zijn Heer en Heiland. Voor hem is Jezus Christus de 'Rechtvaardige', vervuller van de wet. Hij is de gezondene, de Messias, de Verlosser van het volk. Daarvan is hij overtuigd. Daardoor ziet hij de Here Jezus te rechterhand van God staan.
Amen.

9. Referenties/aantekeningen:

- Acts 6:8-8:3 : *A profile in boldness*; op: www.apptoteach.org/Book_studies/Acts/ACTS_6_8_8_3.doc
- Alexander, D. & P. (1973) – *Handboek bij de Bijbel* – Den Haag: Voorhoeve.³³
- Berge, N. van den (2007) – Ontwikkelingswerker Elise Kant³⁴ pleit voor openheid over traumatische ervaringen bij uitzending; ‘Mijn doodsangst verdween niet vanzelf’; in: *Ned. Dagblad*, 4 april; pag. 8.
- Boschman, I. (2004) – *De ambitie van de hoop* – HommeduBois Productions³⁵
- Dahlby, F. (1973) – *Bijbels woordenboek* – Baarn: Ten Have.³⁶
- Gunst, J. (2007) – De stem die nooit mag zwijgen; prof. Graafland: CU moet kunnen uitleggen dat ze kiest voor wat bijbels het zwaarst weegt; in: *Reformatorisch Dagblad*, 07-04-2007, pag. 27³⁷.
- http://www.bautz.de/bbkl/s/s4/stephanus_n_t.shtml: *Stephanus im NT*; Kirchenlexikon.
- <http://www.faithfulbible.com/nt/Acts7.htm>
- <http://www.searchgodsword.org/com/gsb/view.cgi?book=ac&chapter=7&verse=43> The 1599 Geneva Study Bible. Zie ook: www.searchgodsword.org/com/bcc enz.: *Coffman Commentaries on the Old and New Testament*.
- [Http://bible.cc/acts/7-43.htm](http://bible.cc/acts/7-43.htm)³⁸
- <http://de.wikipedia.org/wiki/Stephanus>: *Stephanus*.
- [http://nl.wikipedia.org/wiki/Stefanus_\(martelaar\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Stefanus_(martelaar)): *Stefanus (martelaar)*.
- Jongbloed, R. (2007) – ‘Sharon heeft even haar momentje’; X-factor winnares Sharon Kips eet geen vlees met Pasen; in: *Ned. Dagblad* 07-04-2007, pag. 12.³⁹
- Kuiper, R. (red.) (2007) – *Nabije naasten; kerken actief in lokaal diaconaat* – Barneveld: De Vuurbaak; 122 pag.⁴⁰

³³ Stefanus komt met een nieuwe interpretatie van de geschiedenis van het Joodse volk; pag. 553-555.

³⁴ Schreef de boeken: *Op de toekomst gericht*, over oorlogsverhalen van vrouwen in Nederland en in Uganda (Uitg. PKN) en *De vergeten oorlog* (Uitg. Kerkinactie). Ik vind het leuk om op deze manier iets te lezen over de activiteiten van Elise. Ik ken haar nog uit de SOW-gemeente te Halfweg (Houtrijk en Polanen), waar wij in een jongerengespreekgroep vaak over deze aspecten gesproken hebben. Zie op: www.kerkinactie.nl of google: Elise Kant.

³⁵ Een vader doet op een boeiende manier verslag van de behandelperiode van zijn dochter als bij haar Acute Lymfatische Leukemie (ALL) wordt geconstateerd. Naast de angst, de onmacht en de pijn beschrijft vader ook de hoop waarvan sprake is en de steun van de naasten waar de ouders op terug kunnen vallen. www.hommdubois.com/hoop ISBN 90-809360-1-4

³⁶ Pag. 331: de naam ‘Stephanus’ betekent: krans, kroon. Hij was een van de zeven, die werden uitgekozen ‘om de tafels te bedienen’. Hij is de eerste martelaar.

NB.: er is ook een Stephanas, een christen die in Corinthe leefde (1 Cor. 1:16; 16:15,17).

³⁷ “Soms heeft de stem van het Evangelie een radicaal karakter. Die stem mag niet zwijgen, ook niet als je een leidinggevende functie bekleedt in maatschappij of politiek”. Graafland is hoogleraar economie, onderneming en ethiek

³⁸ Diverse vertalingen van Handelingen 7:43.

³⁹ Winnares van tv-programma vertelt o.a. over haar geloofsleven: “God geeft mij houvast in dit leven. Ik voel en weet dat Hij van mij houdt. Daar wil ik van getuigen”. Zie ook in *Clou/Ned. Dagblad*, 03-05-2007.

⁴⁰ Haken kerken in op de mogelijkheden van de nieuwe wet WMO (Wet Maatschappelijke Ondersteuning; sinds 01-01-2007 in werking)? Doen kerken mee in plaatselijke WMO-raden. Boekje geeft mogelijkheden tot participatie in WMO-projecten vanuit diaconaal werk. Zie:

- *WMO kan ‘diaconaal reveil’ brengen. Kerken ‘in principe’ positief over initiatieven nieuwe wet*. Artikel van Aldwin Geluk in: *Ned. Dagblad*, 31 maart 2007, pag. 2. Artikel geeft 4 scenario’s voor diaconale actie.

- Meerten-Hakvoort, A-M, (2007) – *Geprangd en begenadigd: Elie Wiesel*, boekbespreking in: *Nederlands Dagblad*, 30-03-2007; Het Katern, p.3⁴¹
- Nagtegaal, M. (2007) – *Jiska. Ik verloor mijn dochter aan kanker* – Amsterdam: Arkboeken⁴². ISBN 978 3381 8417.
- Post, L.C. (1925) – *Van het oude volk en het oude boek* – Nijkerk: Callenbach/Ned. Zondagsschool-Vereeniging.⁴³
- Potok, C. (1978/1992) – *Omzwervingen* – Den Haag: BZZTôH⁴⁴.
- Raadt, B. de (2006) – *Levensbeschouwing, veerkracht en identiteit. Systemtheoretische aspecten bij ouderbegeleiding in een academisch kinderziekenhuis. Ouderschap in een medische stroomversnelling* – Rotterdam: Erasmus MC-Sophia/Dienst Psychosociale Zorg. ISBN-10: 90-77712-32-1, ISBN-13: 978-90-77712-32-0.
- Rozema, H. (2007) – *Tenten voor rijken, huizen voor armen*; in: *Nederlands Dagblad*, 24 maart 2007; ZoZ, pag. 3⁴⁵.
- Stott, J. (1992/1996 Ned. Vertaling) – *De christen als tijdgenoot, een pleidooi om dubbel te luisteren* – Apeldoorn: Novapres⁴⁶.
- Terpstra, S. (1985) – *Lijnen door de Bijbel* – Haarlem: Ned. Bijbelgenootschap⁴⁷.
- Unnik, dr. W.C. van (z.j.) – *De handelingen der apostelen*; in: *Bijbel met kanttekeningen* – Baarn: Bosch & Keuning, deel 8.
- ‘Verklaring van Amsterdam’ 2000 - *Ned. Dagblad*, 08-08-2000.⁴⁸

- zie: B. de Raadt (2006) - *WMO* – Erasmus MC-Sophia/Centrum voor Thuisbeademing, Rotterdam. Geplaatst op: www.canule.nl en op www.sgdienstenverlening.nl > Herberg > Bob de Raadt.

- Dr. G.P.A. Braam (2007) – *Een brokkenmaker in de thuiszorg*; in: *Nederlands Dagblad*, 01-05-2007. Braam is emeritus hoogleraar sociologie en mederedacteur van het Tijdschrift voor Gerontologie en Geriatrie. Hij geeft een aantal negatieve bijeffecten n.a.v. de invoering van de WMO. Hij noemt daarbij: dat veel beoogde zorgvragers geen beroep gedaan hebben op deze wet (waarom hebben zij geen aanvraag gedaan?), de toegenomen druk op de mantelzorg, er is sprake van ‘onderverzorging’ i.p.v. ‘oververzorging’, hoge invoeringskosten vanwege het aanbesteden.

⁴¹ N.a.v. de memoires van Elie Wiesel: *Alle rivieren stromen naar de zee* (Amsterdam: Uitg. Meulenhoff; 2007, 640 blz.). Elie Wiesel heeft zijn vader verloren toen hij samen met hem in het concentratiekamp Auschwitz zat. Hij is een Roemeense Jood die na de Tweede Wereldoorlog onvermoeibaar de wandaden van de nazi’s beschreven heeft en ander oorlogsgeweld aan de orde heeft gesteld. Kreeg in 1986 de Nobelprijs voor de Vrede.

⁴² Zie in: *Doe een wens Wenskrant*, nr. 1, 2007; pag. 4-5. Moeder heeft een boek geschreven over haar overleden dochter Jiska. Moeder vertelt: “Ik heb geworsteld met de waarom-vraag. God, waarom zij, zo jong? Waarom zo’n zwaar einde voor mijn kind? Gelukkig had en heb ik houvast aan mijn geloof. Aan God die weet wat lijden is. Bovendien was Jiska een ongelooflijk wonder én een voorbeeld voor ons. Ze was niet bang om dood te gaan. Ze wilde graag naar de hemel. Zo hielp zij ons erdoorheen”. Boek is tevens een eerbetoon aan Stichting Doe een wens. Zie ook: www.arkboeken.nl

⁴³ Spreekt over de Stefanus-poort, te Jeruzalem; pag.171.

⁴⁴ Pag. 322-323. Stefanus is volgens Potok een niet-joodse bekeerling, een heiden. Potok gebruikt de namen van Jezus en Jozua door elkaar.

⁴⁵ Oprichter van De Vrijbouter in Roden helpt nu in Zuid-Afrika. Jaap van Zuijlekom wil met de opbrengst van zijn verkocht meerderheidsaandeel zo veel mogelijk arme kinderen in Zuid-Afrika helpen. Vorig jaar kwam er een wending in zijn leven. Met zijn stichting ‘Bart’s African Foundation’, vernoemd naar zijn overleden zoon, wil hij huizen bouwen voor arme mensen.

⁴⁶ Prachtig leerzaam boek waarin John Stott uitvoerig stilstaat bij hedendaags christendom, midden in de omringende wereld. Gaat ook in op het lijden, p. 390. Bevat studiehandleiding.

⁴⁷ Week- en dagopeningen voor de onderbouw van het vervolgonderwijs; Stephanus had een taak t.b.v. de weduwen binnen de gemeente, over sociale voorzieningen voor weduwen; pag. 147-149.

⁴⁸ Opgesteld door de Billy Graham Organisatie en gepubliceerd tijdens het evangelistencongres in aug. 2000 te Amsterdam. Gaat in op verschillende belangrijke christelijke werkpunten en aandachtsgebieden.

- www.coas.com/BijbelMetKantTekeningen/kt-hd_6.html
- www.frissewateren.nl/bijbelcursussen/Personen : Stefanus
- www.ngk.nl/nunspeet/inhoud/prekeninfo.htm : prekenserie over Handelingen 6 en 7.
- www.waaromjesus.nl
- Zink, J. (1973) – *Vijf broden en twee vissen. Hedendaagse bevindingen tegen de achtergrond van documenten uit de Bijbel* – Hilversum: Gooi en Sticht BV.⁴⁹
- Zwaag, K. van der (2007) – In gesprek met de seculiere elite. Dr. Paas maakt theologische inzichten vruchtbaar voor publiek debat over religie; in: *Reformatorisch Dagblad* 11-04-2007, 37^e jaargang, nr. 8; pag. 15.⁵⁰

Stefanus (geloofsbelijdenis)

Gezocht: een man, vol van God en wijsheid

Gevonden: een man, vol van geloof en heilige Geest

Gezonden: om te getuigen van de daden Gods, de Allerhoogste,
door de geschiedenis heen.

Dienaar: om de tafels van de behoeftigen te bedienen

Prediker: van de macht des Heren en de verlossing door Jezus Christus,

Discipel: navolger van Jezus, de Zoon van God.

Stefanus: vol van genade en kracht

doet wonderen en grote tekenen.

Heeft de gave van kennis en van discussiëren

waar geen ander tegenop kan.

Hij spreekt met wijsheid en de Geest.

Zijn gezicht is als een gezicht van een engel

als een stralend licht.

Hij zag de heerlijkheid Gods en

Jezus, staande ter rechterhand Gods.

Stefanus gaat met de schriftgeleerden de geschiedenis door,

Van Abraham, Mozes t/m de Christus

Van wetgeving tot vervulling van de Wet

Van de tabernakel via de tempel naar de Messias

Jezus Christus, de tempel Gods.

Wij geloven dat Jezus is de Zoon van God

Hij, die ons verzoent met de hemelse Vader

Hij, die stierf aan het kruis en na drie dagen opstond

⁴⁹ Pag. 200-202.

⁵⁰ N.a.v. zijn boek: *Vrede stichten. Politieke meditaties* – Zoetermeer: Boekencentrum; 2007; ISBN 978 90 239 2175; 433 blz. Zie ook in *Ned. Dagblad*, d.d. 07-04-2007: 'Politiek is niet de sterke arm van de kerk; Stefan Paas deed historisch onderzoek naar relatie tussen geloof en samenleving; pag. 15.

Hij, die Zijn Geest gaf als teken van de Bovenmacht
Hij, die de wet der Liefde, Genade en Vrede leefde
Samen met Stefanus geloven wij in Hem
Amen.

© Bob de Raadt, 25-04-2007.

Liturgie 6 mei 2007 (Herbergvangelisatiedienst nr. 134)

Thema: Stefanus.

1. Orgelspel etc.
2. Zingen: Psalm 118: 1, 2, 5 (Liedboek)
3. Mededelingen
4. Stil gebed en openingsgebed
5. Inleidende woorden
6. Zingen: Psalm 118: 8, 9, 10. (Liedboek)
7. Lezing uit de Bijbel: Handelingen 6: 11 t/m 7: 3, 20-32; 39-48, 51-57 (NBG vertaling)
8. Zingen: Lied 217:1, 2, 3 en 4. (Liedboek)
9. Meditatie: Stefanus
 - a. de aanstelling van Stefanus en zijn taak
 - b. de talenten van Stefanus
 - c. de toespraak van Stefanus
 - d. over de tempel en de Messias
 - e. de steniging
 - f. toepassingen
10. Zingen: Lied 11 (Opwekking)
11. Gebeden:
 - a. gebed: uitgesproken door de voorganger
 - b. stil gebed
 - c. Onze Vader (gezamenlijk)
12. Geloofsbelijdenis: Stefanus
13. Zingen: 461 (Opwekking)
14. Afsluiting en zegen
15. Zingen: Lied 456: 1 (Liedboek)
16. Uitleidend orgelspel.

Column in Herbergmaandblad, mei 2007⁵¹. **Het dochtertje van Jairus en Laura⁵²**

⁵¹ Pag.12-13; uitg. De Vaste Burcht – Alblasserdam.

⁵² Met toestemming van haar ouders. Ik dank hen voor hun medewerking en hun toestemming.

Het dochttertje van Jaïrus is ziek, ernstig ziek;
zijn enige dochter, van een jaar of 12.
Haar vader is vol wanhoop en onrust. Hij zoekt Jezus.
“Kom snel mee naar mijn huis en raak haar aan!”

Onderweg is er zoveel oponthoud. Het gaat zo traag.
Hij loopt zo langzaam. Het zit zo tegen.
Jaïrus is vol ongeduld.
Hij zou de Here wel in volle vaart
naar zijn huis willen duwen.

Dan komt voor Jaïrus het afschuwelijke bericht.
“Zij is dood!”. Zijn wereld stort in. Radeloos is hij.
Jezus loopt met hem mee, naar zijn huis
en vat het kind bij de hand: “Sta op!”
“haar geest keerde terug en zij stond dadelijk op”.

Laura ligt daar in haar bed. Nu rustig, met een glimlach
op haar gezicht; een glimlach van rust en vrede.
Een meisje van 9 jaar. Een leven vol medische zorgen
en ouders die nooit klaar waren met de zorg voor haar.
Zo intensief, zo zorgvol en bovenal: liefdevol en trouw.
Nu is het lijden voorbij. Haar krachten waren op.

Haar glimlach was een zegen voor omstanders.
Waar kwam die kracht in haar vandaan?
Zij genoot van liedjes van Elly en Rikkert.
Zij genoot van woorden van de Here.
Hij was haar Vader in de Hemel, die zij vertrouwde.
Op de liturgie staat een tekening van
Jezus bij het dochttertje van Jaïrus.

Ik zal mij haar glimlach blijven herinneren,
Ook al was het lijden groot, zij droeg het.
Haar ouders vinden troost in de wetenschap
dat jij nu bij de Here bent. De pijn voorbij.
In alle leegte: de laatste glimlach van Laura
blijft als herinnering nabij.
Je luisterde naar het lied van de Vader voor Zijn kind
Zo troost de Here: een glimlach met Paaskracht.
Laura: kind met een handicap, maar vooral met een glimlach.